

Kry my by die gewone plek aguur.
Loftus Marais. Kaapstad: Tafelberg, 2012.
ISBN: 978-0-624-05646-1.
EPUB: 978-0-624-05647-8.
DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v50i1.36>

Na die ongehoorde sukses van *Staan in die algemeen nader aan vensters* (2008), wat met vyf vername poësiepryse bekroon is (waaronder die Eugène Maraisprys en die Ingrid Jonkerprys), slaag Loftus Marais die moeilike toets van 'n tweede digbundel oortuigend met *Kry my by die gewone plek aguur* (2012). Soos die subtitel van die bundel suggereer, kan 'n mens dié "Kaapstadse gedigte" situeer binne die eietydse stadspoësie. Die leser word immers op 'n begeleide "toer" van die stad geneem en beskou 'n mens die verloop van 'n "gewone" Kaapse dag.

Ruimtelike merkers sluit in (onder meer) die Heerengracht, V&A Waterkant, De Waalpark, De Waalrylaan, Khayelitsha, Clifton, Leeukop en Thibaultplein terwyl die bundel se chronologiese tydsordering blyk uit die gedigtitels. Eers is daar "'n Begin" (7), daarop volg dan "Oggend en jou lyf (twee oomblikke)" (8), "Dit is 6:00 en ek probeer dink" (9) en "Oggendhoorder" (11). Op bladsy 46 vind ons "Twaalfuurkanon", nog later "17:15" (71) en "Halflig" (72). Uiteindelik nader die bundel sy einde met "Nagvatter" (85), "1:58" (90), "Stadsnag" (92) en ten slotte "Bronx & vroegoggend" (95).

Dit is opvallend dat *Kry my by die gewone plek aguur* in gesprek tree met vroeëre Afrikaanse stadsdigters. Vergelyk byvoorbeeld "Fabulisha de la Queillie maak reg vir die dag" (17) wat resoneer met Stockenström se titellose gedig oor Kaapstad uit *Aan die Kaap geskryf* met die volgende openingsreëls: "Die stad se bors trek toe. Sy kug, / betaamlik soos 'n dame [...] Ek is baie meer as net geskiedenis. Ek is die vrou. En ek blink."; asook "Stad in die mis" (13) wat herinner aan D. J. Opperman se gelyknamige vers. Ouer stadsgedigte,

veral dié van Opperman en S. J. Pretorius, het dikwels die stad as dreigend of vervreemdend beskou. Marais poog daarenteen om 'n genuanseerde blik op die Moederstad te bied en "haar" te stroop van opgesmuktheid, pretensies en opgehemelde geskiedkundige verwaandheid.

Hoewel die digter hom hoegenaamd nie aan prekerigheid uitleen nie, het die nuwe bundel 'n duideliker politieke inslag as *Staan in die algemeen nader aan vensters*. So begin die gedig "Twaalfuurkanon" (46) byvoorbeeld met die treffende woorde: "die kern van die stad / is 'n stuk geweld". Die fyn waarnemings van die digter in 'n kosmopolitiese Kaapstad is subtile kommentaar op maatskaplike en politieke kwessies waarmee die stad (en die land?) te kampe het.

"Verkeerswaarneming" (27) is verder die veelseggende beskrywing van 'n padwoede-insident tussen 'n "wit madam" en 'n taxidrywer: "spoeg die bestuurder [...] op die ruit van die wit mevrou / en dis nie eintlik tóé nie, maar toe sy sonder skok / en met 'n tipe takt haar veërs aansit / dat ek besef (en hierso neem ek my afrit) / ons gaan dit nie haal nie, ons land is gefok."

Dit is egter veral die diskrepansie tussen die skrywer se bevoorregte posisie en die harde realiteit van armoede waaróór hy skryf wat sentraal staan in die (meer) "betrokke" gedigte soos "Oorbrug" (66) en "Twaalf maniere om vanuit jou motor op die N2 na Khayelitsha te kyk" (50). In "Roelandstraat, betrokke" (64) ontvang die spreker met sy sosiale gewete die volgende raad van 'n gespreksgenoot: "'beskryf eerder bome, los die politiek, die gemoanery, uit, / gaan werk in 'n sokkombuis as jy dan wil bydra— / só mors jy minder van jou tyd.'"

In die bundel is daar 'n besliste afwysing of ondergraving van diepsinnige mymerings oor abstraksies wat die digkuns as genre dikwels kenmerk. Die digter het waarskynlik hierdie doel voor oë gehad toe hy die komiese

figuur van Fabulisha de la Queillerie bedink het—'n "fabulous", filosofiese fopdosser wat meen "die stad is té vol... identiteit / en die geskiedenis se een groot fout is dat almal hulleself te ernstig bly opvat het" (18).

Met humor en selfironisering kom Fabulisha keer op keer oortuigend uit die verf en daag sy gevestigde opvattinge uit, veral rakende identiteit en geskiedenis, maar sluit sy as liminale figuur ook aan by die deurlopende idee van "oorgange" en grensoorvurking wat 'n mens in Loftus Marais se gedigte aantref. Oorgange en grensoorskrydings figureer reeds in die twee openingsreëls in die bundel ("n Begin"): "hoe om vroegoggend oor / oorgange te skryf?" (7) en in "Hysbak" (28) met die waarneming van 'n "strokie afgrond" wat 'n "grenslyn" verteenwoordig.

Eenduidig is die spanning tussen oppervlak en diepte egter nie. Ten spyte van sy soeke na 'n meer onmiddellike, minder abstrakte leefervaring in die vorm van kortstondige plesier of bevrediging (hy het 'n "outjie wat wag"), kry die spreker in "Bronx & vroegoggend" (95) dit steeds nie reg om daardie neiging tot filosofiese meevoering volledig uit te skakel nie. Hy staan op 'n terras onder die sterreheem en kan nie die versoeking weerstaan om selfs in 'n doodgewone oorbelstopper die ewigheid in te lees nie; hy gooi die stopper afwysend (maar veelbetekenend) "oor die afgrond / van vannag" (95). Dieselfde soort metafisiese besinning is aanwesig in "Ontologie-les" (12) wanneer die neonligte van LEWIS meubelwinkel flikker "...IS" "...IS" "...IS" en die spreker byna onwillekeurig wonder: "maar jirre, moet die werklikheid óók adverteer?"

In verskeie opsigte verteenwoordig *Kry my by die gewone plek aguur* 'n voortsetting van die tematiek waarmee Marais in sy eerste bundel werk. Daar is dieselfde teerheid en homoërotiek in sy liefdesverse—sien byvoorbeeld "Oggend en jou lyf (twee oomblikke)" (8), "Op 'n sypaadje (23) en "Groot

ode aan die V&A Waterfront" (86), en veral die pragtig onkonvensionele "'n Liefdesvers" (20) waarin hy die broeksakke van 'n geliefde omdop en die inhoud betrag. Daar is ook poëtikale besinnings oor die belang van die letterkunde en die skryfproses in verse soos "Die digter" (57), "Maart" (73) en "Die trekklavier" (88); en dit alles kry die leser in 'n kenmerkend vaardige verstepgniese aanbod, geklee in dieselfde onpretensieuse gewaad waarvoor Loftus Marais bekend geword het.

Wat egter belangrik is, is dat die digter nie alleen by 'n bekende resep gehou het nie, maar dat hy dit verruim het en sodoende ryper werk lewer. Loftus Marais wys ondeund in 'n besonderhoud op sy ma se mening dat *Kry my by die gewone plek aguur* "gayer" as sy vorige bundel is. Marais se tweede digbundel is verder 'n opwindende, multidimensionele toevoeging tot sy oeuvre en kan beskou word as 'n baken in die eietydse Afrikaanse stads-literatuur.

Neil van Heerden

neil.sneeuleeu.vanheerden@gmail.com

Universiteit van Suid-Afrika

Pretoria